

Views of Music Teachers on Inclusion Applications

(The sample of Erzurum city)

Gökalp PARASIZ*, Barış DEMİRCİ**

Received date: 20.01.2017

Accepted date: 24.11.2017

Abstract

This study was conducted to determine the views of music teachers on full time inclusion applications. Population of the study was music teachers working for Turkish Ministry of National Education at secondary schools while the samples were composed of 42 secondary school music teachers working in the city centre of Erzurum (in the neighbourhoods of Aziziye, Palandöken and Yakutiye) and having students participating full time inclusion application in their classrooms. Questionnaire for the determination of present situation related to inclusion applications (teacher form) developed by Kargin et al. (2003) at Department of Special Education at Ankara University Education Science Faculty was used to collect data. Results of the study showed that physical regulations in schools and classes for inclusion are not sufficient, majority of music teachers didn't get education on the matter of inclusion at sufficient level, they are not able to get help (support) for the disabled students to be included in their classrooms and individualised education programs were prepared more often by guide teachers.

Keywords: special education, inclusion, views of music teacher

* Yrd.Doç.Dr. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı; gokalp.parasiz@balikesir.edu.tr

** Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi Kazımkarabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı; bdemirci@atauni.edu.tr

Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

(Erzurum ili örneği)

Doi numarası: 10.17556/erziefd.286784

Gökalp PARASIZ*, Barış DEMİRCİ**

Geliş tarihi: 20.01.2017

Kabul tarihi: 24.11.2017

Öz

Bu çalışma müzik öğretmenlerinin tam zamanlı kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini tespit etmek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Evrenini Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapan müzik öğretmenleri, örneklemini ise Erzurum ili merkez ilçelerde (Aziziye-Palandöken-Yakutiye) görev yapan ve sınıfında “tam zamanlı kaynaştırma” uygulamasına devam eden öğrencileri bulunan ortaokul müzik öğretmenleri (42) oluşturmaktadır. Verilerin elde edilmesinde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü öğretim elemanları tarafından geliştirilmiş olan (Kargın, vd. 2003) “*Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Durum Saptama Anketi*” (öğretmen formu) kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar; okullarda ve sınıflarda kaynaştırmaya yönelik fiziksel düzenlemelerin yeterli düzeyde olmadığı, müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun kaynaştırma konusunda eğitim almadığı, sınıflarında bulunan engelli öğrencinin kaynaştırılmasına yönelik yeterli düzeyde yardım (destek hizmet) alamadıkları, hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programının (BEP) daha çok rehber öğretmen tarafından hazırlandığı yönündedir.

Anahtar kelimeler: özel eğitim, kaynaştırma, müzik öğretmeni görüşleri

* Yrd.Doç.Dr. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı; gokalp.parasiz@balikesir.edu.tr

** Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı; bdemirci@atauni.edu.tr

1. Giriş

Gelişimsel özellikleri açısından normal çocuklardan farklılık gösteren ayrıcalıkları nedeniyle normal eğitim-öğretim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan çocuklara özel eğitim gerektiren çocuklar denmektedir (Aral, Gürsoy, 2009). (...) Ülkemiz 'de de özel gereksinimi olan çocukların kaynaştırma ortamlarına yerleştirilmeleri 573 sayılı kanun hükmünde Kararname'nin 20.Maddesi gereğince (Akçamete, 2009) ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun kapsamında sürdürülmektedir.Özel gereksinimli çocuklar bazı özellikleri yönüyle sınıftaki diğer çocuklardan farklı gelişim özellikleri göstermektedir.Bu farklılıklar dikkate alınarak özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normal yaşlılarıyla normal okullarda mümkün olan en uzun sürede bir arada eğitime alınmaları, tüm alanlardaki gelişimleri açısından önem arz etmektedir (MEB, 2010).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normal okullarda kaynaştırma eğitimine alınmaları onların toplum içinde bir öğrenci olarak yaşamlarını kolaylaştırmaktadır (MEB, 2010).Kaynaştırma uygulamaları 1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde çıkarılan kaynaştırma yasası ile önce bu ülkede ve daha sonra diğer ülkelerde başlatılmış; yasa ile engelli çocukların engelli olmayan akranları ile birlikte eğitim görmesinin gerekliliği vurgulanmıştır (Sucuoğlu, 2004). Türkiye'de ise kaynaştırma uygulamaları 1980'lerin başlarında özel eğitime muhtaç çocuklar kanununun kabul edilmesi ile başlamış ve bu tarihten itibaren özel gereksinimli çocuklar genel eğitim sınıflarına yerleştirilmeye başlanmıştır (Sucuoğlu, vd. 2014). 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı özel eğitime muhtaç çocuklar kanunu ile Türkiye'de yasal olarak benimsendiği görülmektedir (Diken, 2013).Kaynaştırma, özel eğitim gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren yaşlılarıyla normal sınıflarda eğitim ve öğretimine özel bir şekilde dahil edilmesi anlamına gelir.Diğer bir anlatımla özel eğitim gereksinimli çocukların daha yapıcı psiko-sosyal ilişkiler kurmasını kolaylaştırma sürecidir (Özgür, 2011). Kaynaştırma yoluyla çocuğu normal hale getirmek değil, onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak, toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmak amaçlanır (MEB, 2010). Kaynaştırma uygulamalarının başarısı ve etkili olması bir takım ilkelere dayalı olarak yürütülmesi ile mümkündür. Bu ilkeleri tüm öğrencilere eşit erişim kapsamında, bireysel farklılıklar, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönleri, eğitim öğretimde uyarlamalar ve toplumun iş birliğine dayalı olarak ele almak gerekmektedir (Özgür, 2011). Özel eğitim gereksinimli öğrenciler için eğitim ortamlarını en fazla kısıtlayıcı olandan en az kısıtlayıcı olana doğru sıralarsak; Yatılı özel eğitim okulu, gündüzlü özel eğitim okulu, özel sınıf, yarı zamanlı kaynaştırma, destek eğitim odası destekli kaynaştırma, tam zamanlı kaynaştırma (Salend, 2001). Bu sıralamaya göre en az kısıtlayıcı olan ortamın tam zamanlı kaynaştırma olduğu anlaşılmaktadır. Özgür (2011), tam zamanlı kaynaştırmanın özel gereksinimli öğrencinin tüm gün boyunca sınıfta eğitim aldığı durum olduğunu belirtmiştir.

Her bireyin beden yapısı, zekâ düzeyi, yetenekleri, ilgileri, duygu ve düşünceleri birbirinden farklıdır. Eğitimin bu bireysel farklılıklara göre düzenlenmesi gereği kabul edilmektedir. Ancak, bireyler arasındaki farklılıklar kadar, bireylerin sahip oldukları özellikler arasındaki farklılıkların da büyük ve önemli olduğu bilinmektedir (Akçamete, Kargın, 1992). Dolayısıyla öğrencilere kazandırılacak bilgi ve becerilerin, zamana, ortama, koşullara ve öğrencilerin özelliklerine yani bireysel farklılıklarına göre yapılandırılması gerekmektedir. Bu yapılandırma aynı zamanda özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitimlerinde bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) hazırlanması gereğini de ortaya koymaktadır (Avcıoğlu, 2015). Kaynaştırmanın başarılı olmasındaki etmenlerden biriside bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması ve sınıf içinde öğretimin bireyselleştirilmesidir (Vuran, 2005).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanma sürecinin aşamaları çeşitli yaklaşımlara göre farklılıklar gösterse de yaygın kabul gören 7 aşamalı bir yaklaşımdır. Bu aşamalar sırasıyla şöyle ifade edilebilir: 1. BEP hazırlayacak ekibin oluşturulması (BEP geliştirme birimi). 2. Çocuğun eğitsel performans düzeyinin belirlenmesi. 3. Uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi. 4. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının hazırlanması. 5. Uygun eğitim ortamları ve bu ortamlarda

sunulacak destek hizmetlerin belirlenmesi. 6. Uygun öğretim materyalleri ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesi. 7. BEP'nin uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi için sorumluların belirlenerek zaman çizelgesinin hazırlanması, değerlendirme biçimine karar verilmesi ve ailenin bilgilendirilmesi (MEB, 2010). Uygulama süreçlerinde ise, BEP hazırlayanlarca öğrencinin uzun dönemli amaçlar doğrultusunda uygun şekilde ilerlemesi için gerekli olarak belirlenmiş tüm destekleyici araçlar, hizmetler, program uygulamaları sağlanacak hizmetler arasındadır (Özyürek, 2010).

BEP'in hazırlanması ve uygulanması sürecinde önemli bir role sahip öğretmenlerin BEP hakkındaki görüşlerinin ve yeterliklerinin incelenmesi kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda yürüttükleri çalışmalarında Öztürk, Eratay (2010), öğretmenlerin BEP hakkındaki görüşlerinin alınmasının öğretmenlerin yanı sıra özel eğitim bölümlerinde verilen BEP derslerine ve konu ile ilgili araştırma birikimine katkı sağlaması bakımından önem taşıdığını vurgulamaktadırlar. Diğer taraftan Avcıoğlu, "Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlamaya İlişkin Görüşleri" adlı çalışmasında öğretmenlerin BEP'ni hazırlama ve uygulamada sorunlar yaşadıkları bulgusuna ulaşmıştır (2011). Bu sorunlarla yalnızca zihin engelliler sınıf öğretmenleri değil sınıfta özel gereksinimli öğrenci bulunan her öğretmen karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda müzik öğretmenlerinin de mevcut müzik dersi öğretim programları ekseninde BEP'ni hazırlayabilme ve etkin bir şekilde uygulayabilme yeterliklerini geliştirmeleri özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim hizmetinden en üst düzeyde yararlanabilmelerini sağlayacaktır.

1998 tarihli bir eğitim raporunda Amerikan devlet okullarının müzik sınıflarında eğitim gören engelli öğrencilerin sayısının çarpıcı bir biçimde artarak 1977-1996 arasında %51'lik bir orana ulaştığı belirtilmektedir (National council of educational statistics). Aynı döneme ait başka bir eğitim istatistiği raporunda ise 44,840,481 öğrencinin 5,573,350'sinin 1995 yılı baharına kadar yerleştirildiği belirtilmiştir. Diğer bir deyişle o yılda engelli öğrencilerin %12.4'ü kaynaştırma eğitimine alınmıştır (Hammel, 2001). Bu hızlı artış sonucunda özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının yeterince karşılanamamasının farklı birçok sorunu da beraberinde getirdiği görülmüştür. Etscheidt (2003), "Otistik Çocuklar İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları İle İlgili Yasal Duruşmalar" isimli makalesinde, Amerika Birleşik Devletlerinde otistik öğrenci velilerinin, okul yönetimlerinin önerdikleri programların uygunluğuna ilişkin problemler yaşamakta olduklarını ve bu problemlerin, özel eğitim alanı ile ilgili en hızlı büyüyen ve en pahalı davaları temsil ettiğini saptamıştır. Çalışmada 68 duruşma incelenmiş ve otistik çocuklar için uygun programlarla ilgili idari ve yargı kararlarının sonuçları değerlendirilerek üç ana faktör tespit edilmiştir. Bunlar şöyle sıralanabilir: BEP'nin hedefleri değerlendirme verilerine uygun olmalıdır, BEP ekip üyeleri programları geliştirmek için kalifiye olmalıdır ve seçilen metodoloji hedeflerine ulaşmada öğrencilere yardımcı olmalıdır (s. 51-69).Yapılan bu çalışmada görüldüğü gibi otistik öğrencilere yönelik hazırlanan BEP'nin ihtiyacı tam anlamı ile karşılamadığı; BEP'nin hazırlama süreçlerinde problemler olduğu, programları geliştirme sürecinde kalifiye elemanların olmadığı, kullandıkları yöntemlerin hedeflere ulaşmadığı gerçeğini açık bir şekilde vurgulamaktadır.

Alley (1979), birçok sistemde müzik eğitimcilerine özel eğitim teknikleri hakkında yeterli hazırlıkları olmadığı halde, engelli çocuklara yönelik eğitici sorumluluklar verildiğini ve bu durumdan kaynaklı, Patterson (2003) 1975 tarihli engelli eğitim yasasından sonra, müziğin engelli öğrenciler üstündeki etkisinin de ortaya koyulması ile birlikte birçok müzik eğitimcisi, sınıflarında bir kaynaştırma öğrencisi olması ile ilgili kendilerini hazırlıksız hissettiklerini belirtmişlerdir. Alley ve Patterson'un belirttiği görüş ve bulguların problem durumunu destekler nitelikte olduğunu ifade etmekte yarar vardır. Ayrıca taranan literatür aşağıda da görüleceği üzere problemi açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Frisque vd. (1994), tarafından yapılan “Müzik Kaynaştırması: Arizona’daki Uygulamalar” isimli makalede: müzik öğretmenleri örnekleme dahilinde 107 öğretmenin kaynaştırma uygulamaları incelenmiştir. Bulgulara göre; Öğretmenlerin büyük çoğunluğuna özel eğitim ile ilgili çok az ya da hiç eğitim almamış olmalarına rağmen engelli öğrencilerin eğitiminde sorumluluk verilmiş olduğu tespit edilmiştir. Müzik öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu bir özel eğitimci ile iletişim halinde olmadıklarını ve bireysel eğitim programı hazırlamak için yeterince zaman ayırmadıklarını belirtirken; çok azı bu iki konuda yeterince etkili olabildiklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucu olarak; Arizona’daki kaynaştırma uygulamaları, 1975 Eğitim Engelli Çocuklar Yasasında belirtildiği ve Müzik Eğitimcileri Ulusal Konferansı tarafından tavsiye edildiği şekilde müzik alanında etkili bir şekilde uygulanmamaktadır. (Wilson, McCrary, 1996), “Müzik Eğitimcilerinin Engelli Öğrencilere Olan Tutumları Üzerinde Eğitimin Etkisi” isimli makalede ise Öğretmenler özel eğitim alanında normal eğitim sürecine entegre edebilecekleri, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca deneyim açısından da yetersiz olduklarını vurgulamışlardır. Kendilerinde eksik gördükleri bu durumların, müzik sınıflarındaki kaynaştırma öğrencilerinin eğitim-öğretim süreçlerinde aşılması gereken sorunlar olduğunu da ifade etmişlerdir.

“Müzik Öğretmenlerini Farklı Yeteneklerdeki Öğrenciler İle Çalışmaya Hazırlamak: Bir müzik terapisi tanıtımı” isimli makalenin örneklemini ise Kanada’daki müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Amaç, normal eğitim süreci içerisinde özel ihtiyaçları olan çocuklara yönelik eğitim sürecine öğrencilerin ne derece dahil edilebildiğini araştırmaktır. Bulgularında; Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimleri için istekli olmalarına rağmen, farklı ihtiyaçları olan öğrencilerin bu ihtiyaçlarına cevap verebilecek hazırlıklarının olmadığını belirtmişlerdir. Eğitim sürecinde müzik terapistleri, özel eğitim öğretmenleri gibi uzman görüş ve işbirliğinin eksikliğini vurgulamışlardır. Ayrıca araştırmada öğrenme hedeflerinin oluşturulması ve yeterli öğretim desteğinin sağlanmasının başarı için bir ön koşul olduğu sonucu üzerinde durulmuştur (Mitchell, 2014). “İleri Derecede Engelli Öğrenciler Üzerinde Müzik Eğitimcilerinin Alguları” isimli makale de, müzik sınıflarında kaynaştırma eğitimi alan engelli öğrencilere yönelik müzik eğitimcileri algısı incelenmiştir. Engelli öğrencilere ilişkin daha fazla uzman görüşü ve işbirliğine ihtiyaç duyulduğunu ve engelli öğrencilerin yeteneklerinin ve algı süreçlerinin ölçülerek sınıf ortamına dâhil edilmelerinin gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca, eğitimciler tarafından, kaynaştırma eğitimi düzenli bir plan dâhilinde yürütüldüğünde engelli öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olacağı belirtilmiştir (Darrow, 1999). Mitchell ve Darrow’un çalışmalarında dikkat çekici ortak unsur, engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde müzik terapistleri, özel eğitim öğretmenleri gibi uzmanların görüşlerinin alınması ve işbirliğinin sağlanmasıdır. Manyfield (1993), “Gürcistan’da Seçilen Okul Bölgelerinde Normal Müzik Sınıflarında Engelli Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Müzik Öğretmenlerinin Tutumları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasını shepard tutum ölçeğine dayalı olarak gerçekleştirmiştir. Kaynaştırma öğrencilerine karşı müzik öğretmenlerinin tutumlarını birçok bağımsız değişken açısından incelemiştir. Örnekleminde Gürcistan’da altı ilçede bütün devlet okullarında görev yapan müzik öğretmenleri yer almaktadır. Araştırma sonucunda: bağımsız değişkenlerden birisi olan “lisans eğitimlerinde ve öğretmenlik meslekleri sürecinde almış oldukları özel eğitim kurslarının” kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda müzik öğretmenlerinin bu öğrencilere karşı tutumlarına büyük ölçüde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarından hareketle Manyfield; Engelli öğrenciler için geliştirilecek bireyselleştirilmiş eğitim programlarına müzik öğretmenlerinin dâhil edilmesi, kaynaştırma öğrencilerinin müzik yeteneklerini geliştirmek üzere ilerleme sağlayacak çalışmaların yapılması gibi farklı önerilerde de bulunmuştur.

“Müzik Dersleri ve Kaynaştırma Uygulaması” isimli makalede belirtildiği gibi, 2006 yılından itibaren uygulanan müzik öğretmenliği lisans programı ile öğretmen adayları “Özel Eğitim” dersi

almaya başlamışlardır. Kaynaştırma uygulaması ile ilgili olarak bu dersin kapsamında teorik bilgi verilmektedir. Ancak müzik derslerinde yapılabilecek uygulamaya yönelik herhangi bir eğitim verilmemektedir. Ayrıca, Müzik öğretmenlerine hizmet içi eğitim kapsamında işbirlikli Öğrenme ve kaynaştırma uygulaması ile ilgili bilgilendirici çalışmalar yapılması önerilmiştir (Güven, 2011). “Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı ilköğretim okullarında müzik eğitimi (Balıkesir ili örneği)” isimli sempozyum bildirisinde, müzik öğretmenliği programından mezun olan öğretmen adaylarının büyük bir kısmı, mesleğe başladıklarında kaynaştırma öğrencileri ile karşılaşmakta ve bu konuda eksik olduklarını vurgulamışlardır. Bunun yanı sıra BEP hazırlamakta zorlandıklarını belirtmişlerdir (Güven, Tufan 2010).

Literatür taraması sonucunda Türkiye’de **müzik eğitiminde** kaynaştırma uygulamalarının ele alındığı çalışmaların neredeyse yok denecek düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye’de özel eğitime yönelik farklı disiplinlerde birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere, araştırma konusu ile doğrudan ilişkili çalışmalara yer verilmeye çalışılmıştır. Taranan literatürde görülüyor ki araştırmacılar tarafından özel eğitim, kaynaştırma ve BEP’na yönelik birçok değişken ele alınmış ve sorulara cevaplar aranmıştır. Bu çalışmada ise, “Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” (Erzurum ili örneği) tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli ve Evren Örneklem

Sınıfında “tam zamanlı kaynaştırma” uygulamasına devam eden öğrencileri bulunan ortaokul müzik öğretmenleri bu çalışmanın odağında yer almaktadır. Bu bağlamda araştırma tarama modelinde yönelik olarak planlanmış olup, kaynaştırma okullarındaki uygulamalara ilişkin durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Evrenini Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapan müzik öğretmenleri, örneklemini ise Erzurum ili merkez ilçelerde (Aziziye-Palandöken-Yakutiye) görev yapan ve sınıfında “tam zamanlı kaynaştırma” uygulamasına devam eden öğrencileri bulunan ortaokul müzik öğretmenleri (42) oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Çalışmanın başlangıç aşamasında İl milli eğitim müdürlüğü ile yapılan yazışmalar sonucunda kaynaştırma uygulamalarının devam ettiği okullar tespit edilmiştir. Daha sonra Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü öğretim elemanları tarafından geliştirilmiş olan (Kargın, vd. 2003, s. 58) “*Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Durum Saptama Anketi*” (yönetici, öğretmen, ve anne-baba formu olmak üzere üç ayrı formdan oluşmaktadır) **öğretmen formu (Ek 1)** sınıf ortamında yapılan düzenlemelerin ve karşılaşılan güçlüklerin tespit edilmesi amacı ile müzik öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin ankete vermiş oldukları yanıtlar için yüzde ve frekans analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

Tablo 3.1. Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

	n	%
1.Okulunuzda engelli öğrencilerin kaynaştırılmasına yönelik fiziksel düzenlemeler yapıldı mı?		
Evet	16	38,1
Hayır	26	61,9
Cevabınız evet ise aşağıda belirtilen yerlerden hangisinde/hangilerinde düzenlemeler yapıldığını işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
2a. Sınıfın yeri	12	5

Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri (Erzurum ili örneği)

2b. Okuldaki merdivenler	7	2,9
2c. Tuvaletler	5	2,1
2d. Okul kantininin yeri	2	0,8
2e. Okuldaki diğer birimler (müzik sınıfı, fen laboratuvarı, spor salonu, bilgisayar odası, rehberlik servisi vb.)	6	2,5
2f. Okul bahçesi	4	1,6
3. Sınıfınızda engelli öğrencinin kaynaştırılmasına yönelik fiziksel düzenlemeler yapıldı mı?		
Evet	16	38
Hayır	26	62
Cevabınız evet ise aşağıda belirtilen düzenlemelerden hangisinin/hangilerinin yapıldığını işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.).		
4a. Engelli öğrencinin tahtayı rahatça izleyebileceği bir yere (ön sıralara) oturması sağlandı	13	5,4
4b. Engelli öğrencinin oturma yeri dikkatini dağıtmayacak biçimde (cam kenarından, manto/palto askıları, panolardan uzak) düzenlendi	8	3,3
4c. Sınıf mevcudu engelli öğrencinin kaynaştırılmasına uygun olarak (20-25 öğrenci) düzenlendi	3	1,2
4d. Sınıfın ışıklandırılması engelli öğrencinin gereksinimlerine göre düzenlendi	3	1,2
4e. Sınıftaki materyaller (ensturman, tahta/silgi, askı, dolap vb) engelli öğrencinin rahatlıkla ulaşabileceği biçimde düzenlendi	5	2,1
5. Kaynaştırma konusunda eğitim aldınız mı?		
Evet	11	26,1
Hayır	31	73,8
Cevabınız evet ise aşağıda belirtilen seçeneklerden hangisi yoluyla eğitim aldığınızı işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.).		
6a. Üniversite eğitimi sırasında özel eğitim ile ilgili ders/dersler aldım	4	1,6
6b. Lisans eğitimimi özel eğitim alanında tamamladım.	0	0
6c. Lisansüstü/lisans tamamlama eğitimi sırasında özel eğitim alanına ilişkin ders/dersler aldım	1	0,4
6d. Özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim programına/programlarına katıldım	5	2,1
7. Sınıfınıza yerleştirilmeden önce engelli öğrenci hakkında bilgi aldınız mı?		
Evet	16	38,1
Hayır	26	61,9
Cevabınız evet ise aşağıdaki seçeneklerden hangisi yoluyla bilgi aldığınızı işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.).		
8a. Okul müdürü	7	2,9
8b. Okul rehberlik servisi	11	4,6
8c. Rehberlik araştırma merkezi	0	0

8d. Öğrencinin ailesi	7	2,9
8e. Öğrenciyi izleyen uzman/uzmanlar grubu	3	1,2
9. Engelli öğrencinin kaynaştırılmasına yönelik bilginizin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	5	11,9
Hayır	37	88,1
Cevabınız hayır ise aşağıdaki konulardan hangisi/hangilerinde eğitim almaya gereksinim duyduğunuzu belirtiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.).		
10a. Farklı engel grupları ve bu gruplarda yer alan çocukların genel özelliklerine ilişkin bilgi	17	7,1
10b. Programı çocukların özelliklerine göre uyarlamaya ilişkin bilgi	23	9,6
10c. Eğitim materyallerine ilişkin bilgi	9	3,7
10d. Öğretim yöntemlerine ilişkin bilgi	15	6,3
10e. Fiziksel ortama yönelik düzenlemelerin yapılması konusunda bilgi	13	5,4
10f. Sınıf yönetimi ve davranış değiştirme tekniklerine ilişkin bilgi	8	3,3
10g. Engelli çocukların aileleriyle işbirliği yapma konusunda bilgi	11	4,6
10h. Sınıftaki diğer öğrencileri bilgilendirme konusunda bilgi	8	3,3
10ı. Diğer öğrenci velilerini bilgilendirme hakkında bilgi	8	3,3
10i. Engelli öğrencilere sosyal beceri kazandırılması hakkında bilgi	19	7,9
11. Kaynaştırma konusunda eğitim almak için bir talebiniz oldu mu?		
Evet	4	9,5
Hayır	38	90,4
Cevabınız hayır ise nedenini aşağıdaki seçeneklerden işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
12a. Eğitim alma gereksinimim olduğunu düşünmüyorum	4	1,6
12b. Yardım için nereye başvuracağımı bilmiyorum	15	6,3
12c. Yeterince bilgiye ulaşamıyorum	15	6,3
12d. Bu tür taleplerin okul idaresi tarafından olumlu karşılanmayacağını düşünüyorum	3	1,2
Kaynaştırma eğitimi konusunda düzenlenecek olan bir eğitim çalışmasının nasıl olmasını tercih ettiğinizi belirtiniz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
13a. Yazılı bilgi şeklinde	7	2,9
13b. Çalışma grubu, çalıştay vb. şekilde	21	8,8
13c. Yaz döneminde düzenlenen kurslar şeklinde	7	2,9
13d. Sınıf içi yardım şeklinde	14	5,8
14. Sınıftaki diğer öğrenciler engelli öğrenci hakkında bilgilendirildi mi?		
Evet	24	57,1
Hayır	18	42,8

Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri (Erzurum ili örneği)

Cevabınız evet ise kim tarafından bilgilendirildi? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

15a. Sınıf öğretmeni	14	5,8
15b. Rehber öğretmeni	21	8,8
15c. Konuyla ilgili uzman	1	0,4
15d. Aile	0	0

Sınıftaki diğer öğrenciler nasıl bilgilendirildi? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

16a. Ders sırasında kısa bir açıklama yapılarak	16	6,7
16b. Gelişim özellikleri ve gereksinimleri hakkında bilgi verilerek	7	2,9
16c. Rol oynama tekniği ile engelli çocuğun özelliklerine ilişkin bir çalışma yapılarak	3	1,2
16d. Film izleme gibi görsel materyaller yoluyla bir bilgilendirme çalışması yapılarak	3	1,2
16e. Konuyla ilgili bir uzman davet edilerek	1	0,4

Sınıfınızdaki diğer öğrencilere ne tip bilgiler verildiğini aşağıdaki seçeneklerden işaretleyiniz.

(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

17a. Engel durumu hakkında bilgi	14	5,8
17b. Öğrencilerin engelli arkadaşlarına nasıl yardım edeceğine ilişkin bilgi	17	7,1
18. Sınıfınızda bulunan engelli öğrencinin sınıfın gereklerini karşılayabileceğini düşünüyor musunuz?		
Evet	14	33,3
Hayır	27	64,2

Cevabınız evet ise nedenini aşağıdaki seçeneklerden işaretleyiniz.

(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

19a. Engelli öğrenci akademik olarak diğer öğrencilerin düzeyine yakın	3	1,2
19b. Engelli öğrencinin davranış problemleri yok	12	5,0
19c. Engelli öğrenci arkadaşları tarafından seviliyor	9	3,7
20. Sınıfınızda bulunan engelli öğrencinin kaynaştırılmasına yönelik yardım (destek hizmet) alıyor musunuz?		
Evet	15	35,7
Hayır	27	64,2

Cevabınız evet ise aşağıdaki seçeneklerin hangisinden destek aldınız.

(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

21a. Okul rehberlik servisi	10	4,2
21b. Gezici özel eğitim öğretmeni	0	0
21c. Rehberlik araştırma merkezi	0	0
21d. Gönüllüler (anne-baba, öğrenci vb.)	0	0

21e. Çocuğun devam ettiği resmi veya özel özel eğitim kurumu	2	0,8
Aldığınız yardımın hangi alanlarda olduğunu aşağıdaki seçeneklerden işaretleyiniz.		
(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
22a. Engelli öğrencilerin değerlendirilmesi	6	2,5
22b. Engelli öğrencinin gereksinimlerine göre programın uyarlanması	4	1,6
22c. Öğretim tekniklerinin uygulanması	6	2,5
22d. Öğretim materyallerinin engelli öğrencinin gereksinimlerine göre uyarlanması/hazırlanması	1	0,4
22e. Fiziksel ortama yönelik düzenlemelerin yapılması	2	0,8
22f. Sınıftaki diğer öğrencilerin hazırlanması	5	2,1
22g. Sınıf yönetimi ve davranış kontrolü	3	1,2
23. Sınıfınızda bulunan engelli öğrenci destek hizmet alıyor mu?		
Evet	26	61,9
Hayır	15	35,7
Cevabınız evet ise nerede alıyor? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
24a. Kaynak oda	5	2,1
24b. Gezici özel eğitim öğretmeni	2	0,8
24c. Sınıf içi yardım (Bir başka öğretmen, uzman vb. tarafından)	5	2,1
24d. Okul rehberlik servisi	14	5,8
24e. Rehberlik araştırma merkezi	5	2,1
24f. Öğrencinin evinde	1	0,4
24g. Resmi ve özel özel eğitim kurumu	3	1,2
Öğrencinin destek eğitim alma sıklığını aşağıdaki seçeneklerden işaretleyerek belirtiniz.		
25a. Her gün düzenli	6	2,5
25b. Haftada 2-3 gün	10	4,2
25c. Haftada bir gün	7	2,9
26. Sınıfınızda bulunan engelli öğrenci için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlandı mı?		
Evet	27	64,2
Hayır	15	35,7
Cevabınız evet ise Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı kim/kimler tarafından hazırlandı?		
(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
27a. Sınıf öğretmeni (siz)	18	7,5
27b. Rehber öğretmen	20	8,4
27c. Rehberlik Araştırma Merkezi	2	0,8
28. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlarken güçlükler/sorunlarla karşılaşıyor musunuz?		

Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri (Erzurum ili örneği)

Evet	22	52,3
Hayır	14	33,3
Cevabınız evet ise aşağıdaki sorunlardan hangileri ile karşılaşıyorsunuz belirtiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
29a. Kaynaştırma öğrencilerinin ihtiyaçlarına yönelik yeterli bilgiye sahip değilim	15	6,3
29b. Müzik dersine yönelik örnek BEP bulamıyorum	10	4,2
29c. Zengin ve yaratıcı fikirler üretmiyorum	3	1,2
29d. Engelli ve normal ilişkili bir BEP hazırlayamıyorum	6	2,5
30. Hazırladığınız BEP'ni amacına uygun bir şekilde uygulayabiliyor musunuz?		
Evet	8	19
Hayır	27	64,2
Cevabınız hayır ise uygulamada ne tür sorunlar yaşıyorsunuz aşağıdaki seçeneklerden işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
31a. Ders süresini yeterli bulmuyorum	20	8,4
31b. Ders süresini verimli kullanamıyorum	7	2,9
31c. Materyal sıkıntısı yaşıyorum	9	3,7
31d. Derse devam sorunu yaşıyorum	10	4,2
32. Sınıfınızda bulunan engelli öğrenci için mevcut müfredat programını mı uyguluyorsunuz?		
Evet	13	30,9
Hayır	25	59,5
Cevabınız evet ise bu programı uygularken ne tür bir düzenleme yaptığınızı aşağıdaki seçeneklerden belirtiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
33a. Sık tekrarlar yapıyorum	9	3,7
33b. Ek materyaller hazırlıyorum	4	1,6
33c. Derse katılımını teşvik ediyorum	12	5
33d. Eve ek ödevler veriyorum	3	1,2
33e. Okulda ders dışında öğrenciyle çalışıyorum	2	0,8
34. Sınıfınızda bulunan engelli çocuk aileleriyle işbirliği yapıyor musunuz?		
Evet	24	57,1
Hayır	17	40,4
Cevabınız hayır ise nedenini aşağıdaki seçeneklerden işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)		
35a. Zamanımın olmayışı	6	2,5

35b. Ailelerle nasıl çalışacağıma ilişkin bilgimin olmayışı	4	1,6
35c. Ailenin katılmaya isteksiz olması	7	2,9
35d. Ailenin zamanının olmayışı	1	0,4

Cevabınız evet ise ailelerle nasıl bir işbirliği yaptığınızı aşağıdaki seçeneklerden işaretleyiniz.

(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

36a. Anne ve babayı bilgilendirme	21	8,8
36b. Anne ve baba ile çocuğun durumuna ilişkin düzenli görüşmeler yapma	13	5,4
36c. Çocuğun gösterdiği gelişim ile değerlendirme sonuçlarım aile ile paylaşma	15	6,3
36d. Her gün evde yapabilecekleri etkinliklere/ yardımlara ilişkin yazılı bilgi gönderme	8	3,3

Müzik Öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemek üzere uygulanan anketin ilk dört sorusunun, okulda ve sınıfta yapılan fiziksel düzenlemelere ilişkin olduğu görülmektedir. Bulgulara göre okullarda (%61.9) ve sınıflarda (%61.9) kaynaştırmaya yönelik fiziksel düzenlemelerin yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. İlk dört soruya verilen yanıtlar genel olarak incelendiğinde daha çok sınıfıyeri (%5) ve sınıf içinde (%5.4) (engelli öğrencinin tahtayı rahatça izleyebileceği bir yere (ön sıralara) oturması sağlandı) düzenleme yapıldığı dikkat çekmektedir.

Müzik Öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%73.8) kaynaştırma konusunda eğitim almadığını belirtmiştir. Eğitim aldığını belirten müzik öğretmenleri (%26.1) ise, özel eğitim konusunda düzenlenen hizmet içi eğitim programları (%2.1) ve lisans eğitimi sırasında özel eğitim ile ilgili dersler yoluyla bilgi aldıklarını (%1.6) belirtmişlerdir.

Müzik öğretmenlerinin yarısından fazlasının (%61.9) sınıfa yerleştirilmeden önce engelli öğrenci hakkında bilgi almadığı görülmektedir. Bilgi aldığını belirten (%38.9) müzik öğretmenleri bu bilgiyi okul rehberlik servisinden (%4.6), okul müdürü ve öğrencinin ailesinden (%2.9) aldıklarını ifade etmişlerdir.

Müzik Öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%88.9) engelli öğrencinin kaynaştırılmasına yönelik bilgilerinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Eğitim almaya en çok gereksinim duydukları konuların ise sırasıyla, programı çocukların özelliklerine göre uyarlamaya ilişkin bilgi (%9.6), engelli öğrencilere sosyal beceri kazandırılması hakkında bilgi (%7.9) ve farklı engel gruplarındaki çocukların genel özelliklerine ilişkin bilgi (%7.1) olduğunu ifade etmişlerdir.

Müzik öğretmenlerinin tamamına yakın bir bölümü (%90.4) kaynaştırma konusunda eğitim almak için bir taleplerinin olmadığını belirtmişlerdir. Eğitim alma gereksinimi duymadıklarını (%1.6) belirtmiş olmalarına karşın, yardım için nereye başvuracakları (%6.3) ve yeterince bilgiye ulaşamadıkları (%6.3) yönündeki oranların yüksek çıkması da ilginç bir sonuç olarak dikkat çekmektedir. Kaynaştırma eğitimi konusunda düzenlenecek olan bir eğitim çalışmasının nasıl olmasını tercih edersiniz sorusuna ise sırasıyla, çalışma grubu, çalıştay vb. şekilde (%8.8) ve sınıf içi yardım (%5.8) şeklinde tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Müzik öğretmenleri sınıftaki diğer öğrenciler engelli öğrenci hakkında bilgilendirildi mi? sorusuna %57.1 gibi bir oranla evet cevabı verirken, bu bilgilendirmenin büyük oranda rehber öğretmen (%8.8) ve sınıf öğretmeni (%5.8) tarafından yapıldığını ifade etmişlerdir. Sınıftaki diğer öğrencilerin nasıl bilgilendirildiği sorusunu ise, büyük oranda ders sırasında kısa bir açıklama yapılarak (%6.7) şeklinde cevap vermişlerdir. Sınıftaki diğer öğrencilere ne tip bilgiler verildiğine dair soruya ise, büyük oranda öğrencilerin engelli arkadaşlarına nasıl yardım edeceğine ilişkin (%7.1) ve engel durumu hakkında bilgi (%5.8) şeklinde cevap vermişlerdir.

Müzik Öğretmenlerinin çoğu (%64.2) engelli öğrencinin sınıfın gereklerini yerine getiremediğini düşünmektedirler. Engelli öğrencilerin sınıfın gereklerini karşılayabileceklerini düşünen (%33.3) müzik öğretmenleri, engelli öğrencilerin davranış problemlerinin olmadığını (%5.0) ve arkadaşları tarafından sevildiklerini (%3.7) belirtmişlerdir.

Müzik Öğretmenlerinin çoğu (%64.2) sınıflarında bulunan engelli öğrencinin kaynaştırılmasına yönelik yardım (destek hizmet) almadıklarını belirtmişlerdir. Yardım aldıklarını belirten öğretmenlerin (%35.7) ise, daha çok okul rehberlik servisinden (%4.2) yardım aldıkları görülmektedir.

Müzik öğretmenleri sınıflarında bulunan engelli öğrencilerin çoğunun (%61.9) destek hizmet aldığını belirtmiş ve bu hizmetin genelde rehberlik servisinden (%5.8) olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencinin destek hizmeti alma sıklığının haftada 2-3 gün (%4.2) olduğu görülmektedir. Müzik Öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu sınıflarında bulunan engelli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırladığını (%64.2) belirtmişlerdir. BEP'in daha çok rehber öğretmen (%8.4) ve sınıf öğretmeni (%7.5) tarafından hazırlandığı görülmektedir. Müzik öğretmenleri BEP hazırlarken güçlükler/sorunlarla karşılaştıklarını (%52.3) belirtirken, bu sorunların büyük oranda kaynaştırma öğrencilerinin ihtiyaçlarına yönelik yeterli bilgilerinin olmamasından (%6.3) ve müzik dersine yönelik örnek BEP bulamadıklarından (%4.2) kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Müzik öğretmenleri BEP'ni amacına yönelik olarak uygulayamadıklarını (%64.2) belirtirken, ders süresini yeterli bulmadıklarını (%8.4) ve derse devam sorunu yaşadıklarını (%4.2) en belirgin sebepler arasında göstermişlerdir.

Müzik öğretmenleri sınıflarında bulunan engelli öğrenciler için mevcut müfredat programını (%59.5) uygulamadıklarını belirtmişlerdir. Mevcut müfredat programını uyguladığını belirten öğretmenler (%30.9) ise, programı uygularken daha çok derse katılımı teşvik ettiklerini (%5.4) ve sık tekrar yaptıklarını (%3.7) ifade etmişlerdir.

Müzik öğretmenleri sınıflarında bulunan engelli öğrencilerin aileleri ile işbirliği yaptıklarını (%57.1) belirtirken, işbirliğini daha çok anne babayı bilgilendirme (%8.8), öğrencinin gösterdiği gelişim ile değerlendirme sonuçlarını aile ile paylaşma (%6.3) ve anne baba ile öğrencinin durumuna ilişkin düzenli görüşmeler yapma (%5.4) şeklinde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. İşbirliği yapmadıklarını ifade eden müzik öğretmenleri (%40.4) ise, yapmama nedenlerinin ailenin katılmaya isteksiz olması (%2.9) ve kendi zamanlarının olmayışından (%2.5) kaynaklandığını belirtmişlerdir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada "Müzik Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri" (Erzurum ili örneği) tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü öğretim elemanları tarafından geliştirilmiş olan "*Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Durum Saptama Anketi*" (yönetici, öğretmen, ve anne-baba formu olmak üzere üç ayrı formdan oluşmaktadır) **öğretmen formu** (Ek 1) sınıf ortamında yapılan düzenlemelerin ve karşılaşılan güçlüklerin tespit edilmesi amacı ile Erzurum ilinde görev yapan ve sınıfında kaynaştırma öğrencileri bulunan müzik öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin ankete vermiş oldukları yanıtların sonuçları tartışmaya çalışılmıştır.

Bulgulara göre okullarda ve sınıflarda kaynaştırmaya yönelik fiziksel düzenlemelerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Halbuki kaynaştırmanın başarı durumlarını arttıran en temel etkenlerden birisi okulun ve sınıfın fiziksel koşullarının iyi olmasıdır (Kırcaali, İftar, 1998). Bu temel unsur kaynaştırma uygulamalarının gerçekleştirilebilmesinde büyük rol oynamaktadır. Engelli öğrencinin gerek okul içerisinde, (sınıfın yeri, merdivenler, tuvaletler, kantin vb.) gerekse sınıf içerisinde (oturduğu yer, sınıf mevcudu, materyaller vb.) kendisini rahat hissedebilmesi ve iyi bir eğitim alabilmesi için gereken temel düzenlemelerin ve koşulların sağlanması gerekir. Başarıyı etkileyen diğer bir husus müzik öğretmenlerinin kaynaştırma konusunda iyi bir eğitim alabilme durumlarıdır. Araştırmanın sonuçlarında müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğu kaynaştırma konusunda eğitim almadığını belirtmiştir. Eğitim aldığı belirten müzik öğretmenleri ise, özel eğitim konusunda düzenlenen hizmet içi eğitim programları ve lisans eğitimi sırasında özel eğitim ile ilgili dersler yoluyla bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın literatür taraması sonucunda çıkan ortak genel kanı (Mitchell ve Darrow)müzik öğretmenlerine özel eğitim hakkında yeterli bilgileri ve hazırlıkları olmadığı halde engelli çocuklara yönelik eğitici sorumluluklar verilmesidir. Taranan literatürden elde edilen sonuçlar göstermektedir ki aynı durum bu araştırmada da söz konusudur.(Manyfield), Müzik öğretmenlerinin "lisans eğitimlerinde ve öğretmenlik meslekleri sürecinde almış oldukları özel eğitim kurslarının" kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda öğrencilere karşı tutumlarına büyük ölçüde katkı sağladığı vurgulanmaktadır.

Araştırmanın diğer bir sonucunda ise müzik öğretmenlerinin çoğu sınıflarında bulunan engelli öğrencinin kaynaştırılmasına yönelik yardım (destek hizmet) almadıkları yönündedir. Bu konuda yapılacak en önemli destek hizmet, öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin kullanılacak materyallerin sağlanması ve dersin işlenişine uygun ortamların oluşturulmasıdır. Bu destek hizmet müzik öğretmenlerinin ders içi faaliyetlerini olumlu yönde etkileyecektir. Araştırmanın diğer bir sorusunda, müzik öğretmenlerinin BEP'na ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bireyselleştirilmiş eğitim programı özel gereksinimli bireyin gelişimi veya ona uygulanan programın gerektirdiği disiplin alanlarında (öz-bakım, akademik beceriler, sosyal beceriler, iletişim vb.) eğitsel gereksinimlerini karşılamak üzere uygun eğitim ortamlarından (okul, özel eğitim okulu, özel sınıf, mesleki eğitim merkezi, vb.) ve destek hizmetlerden (kaynak oda, sınıf-içi yardım, dil ve konuşma terapisi, fiziksel rehabilitasyon vb.) en üst düzeyde yararlanmasını öngören yazılı dökümandır (Vuran, 2005). Müzik öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu sınıflarında bulunan engelli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırladığını belirtmişlerdir. Ancak hazırlanan BEP'nın daha çok rehber öğretmen tarafından hazırlandığı verilen yanıtlarda görülmektedir. Müzik öğretmenleri BEP hazırlarken güçlükler/sorunlarla karşılaştıklarını belirtirken, bu sorunların büyük oranda kaynaştırma öğrencilerinin ihtiyaçlarına yönelik yeterli bilgilerinin olmamasından ve müzik dersine yönelik örnek BEP bulamadıklarından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. "Amerika Birleşik Devletlerinin Güneyindeki Mevcut Kaynaştırma Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma" isimli makalenin bulgularında da benzer durumlar söz konusudur. Müzik öğretmenlerinin mevcut kaynaştırma politikalarının değerlendirilmesine yönelik çalışmada, üç değişken ele alınmıştır. Araştırma sonucunda "öğretim uygulamaları değişkeni", katılımcıların sadece %1'nin BEP hazırladığı tespit edilmiştir (Atterbury, 1986). Bireyselleştirilmiş eğitim programı'nın hedeflerinin daha detaylı ve daha dikkatli hazırlanmasının gerektiği ve süreç içerisinde de bu öğrencilerin gelişimlerinin takip edilerek değerlendirilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Ayrıca bütün bunlar yapılırken, engelli öğrencilerin psikolojik olarak da zarar görmemelerine dikkat edilmesi gerekmektedir (Gilbert vd. 1981).

Eşitlik, özgürlük ve adalet kavramı toplumda yaygınlaştıkça, özel gereksinimi olan çocuk ve aileler dışlanmaktan ve ayrı okullarda eğitim görmekten daha bütünleştirici ve katılımcı ortamlara yerleştirilmeleri yeğlenmeye başlamıştır.Müziğin verebilim gücü ve sosyal ortamların oluşmasında sağladığı kolaylıklar, engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde başvurulması gereken

en büyük materyal olarak görülmelidir. Gfeller (1989), Amerika Birleşik Devletlerindeki bireysel eğitim programı komiteleri, sıklıkla müzik sınıflarını engelli öğrenciler için en belirgin kaynaştırma seçeneği olarak görmektedirler. Komiteye göre müzik sınıflarının engelli öğrenciler için iyi bir sosyal tecrübe ortamı olarak tanımlanması durumu söz konusudur (s. 28). Dolayısıyla engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde müziğin ne düzeyde etkili olduğuna ilişkin çalışmalar yapılmalı ve alınan dönütler ışığında eğitim programları düzenlenmelidir. Türkiye'deki müzik öğretmenleri ise, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim programlarına yönelik düzenlenen kurslara periyodik olarak katılarak sınıflarındaki kaynaştırma öğrencilerine daha verimli bir eğitim alma ortamı sağlayabilirler. Yapılacak bütün bu çalışmalar kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılabilecek sorunları ortaya koyacaktır. Bu sayede hem hazırlanan eğitim programları hem de uygulamada karşılaşılabilecek aksaklıklar büyük ölçüde giderilebilecektir.

Kaynaklar

- Akçamete, G., Kargin, T. (1992). Bireyselleştirilmiş eğitim programı: İşitme Engelliler ve Okuma. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 151-160.
- Akçamete, A., G. Edt. (2009). *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. 1. b, s. 44, Ankara: KökYayıncılık.
- Alley, M., J. (1979). Music in the IEP: Therapy/education. *Journal of music therapy*, 16 (3), 111-126.
- Aral, N., Gürsoy, F. (2009). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. s. 25, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Atterbury, B. (1986). A survey of present main streaming practices in the southern united states. *Journal Music Therapy*, 23 (4), 202-207.
- Avcıoğlu, H. (2015). *A'dan Z'ye BEP bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. 1. b. Ankara: Vize Basın Yayın.
- Avcıoğlu, H. (2011). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) Hazırlamaya İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, s.40, 12 (1), 39-53.
- Darrow, A., A. (1999). Music educators' perception regarding the inclusion of students with severe disabilities in music classrooms. *Journal of Music Therapy*. 36(4), 254-273.
- Diken, İ., H. Edt. (2013). *İlköğretimde kaynaştırma*. s. 12, Ankara: Pegem Akademi.
- Etscheidt, S. (2003). An analysis of legal hearings and cases related to individualized education programs for children with autism. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 28 (2), 51-69.
- Frisque, J., Humphreys, J., T., Niebur, L. (1994). Music mainstreaming: practices in Arizona. *Journal of Research in Music Education*, 42 (2), 94-104.
- Gfeller, K. (1989). Behavior disorders: strategies for the music teachers source. *Music Educators Journal*, s. 28, 75(8), 27-30.
- Gilbert, P., J., Edward, P., A., J. (1981). Mainstreaming: music educators' participation and professional needs, *Journal of Research in Music Education*, 29(1), 31-37.
- Güven, E. (2011). Müzik dersleri ve kaynaştırma uygulaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3) 709-718.

- Güven, E., Tufan E. (2010). *Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı ilköğretim okullarında müzik eğitimi (Balıkesir ili örneği)*. ÇOMÜ Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, II. Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu. Çanakkale.
- Hammel,A.,M. (2001). Speciallearners inelementarymusic classrooms:Astudyofessential teacher competences.*ApplicationsofResearch in Music Education*,s. 9, 20 (1),9-14.
- Kargın, T., Acarlar, F., Sucuoğlu, B. (2003).Öğretmen, yönetici ve anna-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi.*Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 4(2), 55-76.
- Kırcıali-İftar, G. (1998). Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri. S. Eripek (Ed.), Özel Eğitim (17-26). *Anadolu Üniversitesi Yayınları*, Eskişehir.
- Manyfield, M., L. (1993). *A survey of music teachers' attitudes to ward mainstreaming disabled students in regular music classroom sinselected school districts in georgia*. *Dissertation archive*.Paper2932.20.02.2016tarihinde http://aquila.usm.edu/theses_dissertations/2932 adresinden erişim sağlanmıştır.
- M.E.B. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2010). *Okullarımızda 3N/1K (neden, nasıl, niçin, kaynaştırma)*. s. 16-17, Ankara: İ. Aygül Ofset.
- Mitchell, E. (2014). Preparing music educators to work with students with diverseabilities: anintroduction to music therapy.*Teaching Innovation Projects*. 4(1), Article 1.
- Özgür, İ. (2011). *İlköğretimde kaynaştırma*. 1. b. s.1, Seyhan Adana: Karahan Kitap Evi.
- Öztürk, C., Ç., Eratay, E. (2010). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*,s.146, 10(2).
- Özyürek, M. (2010). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarını geliştirilme ve temelleri*. 7. b. s, 60 Akara: KökYayıncılık.
- Patterson, A. (2003). Music teachers andmusic therapists: helping children together. *Music Educators Journal*.89 (4),35-38.
- Sucuoğlu, B., Bakkaloğlu, H., Karasu, F. İ., Demir, Ş., Akalın, S. (2014). *Preschool teachers' knowledge levels aboutinclusion. İnternational societynearly interventionregional conference*.14(4)s. 1467-1485, St Petersburg Russia, 1-3July.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Ankara Üniversitesi EğitimBilimleri Fakültesi ÖzelEğitimDergisi*, 5 (2), s. 15-23.
- Salend, J., Ç. (2001). *Creating inclusive classrooms. Effective and reflective practices (4thEd.)*. NewJersey:PracticeHall.
- Vuran, S. (2005) *Bireyselleştirilmiş eğitim programları*. Edt. Oğuz Gürsel, (Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi) s. 3-139, *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları*.
- Wilson,B.,McCarary,J.(1996).The effect of instruction on music educators' attitudes to ward students with disabilities. *Jurnal od Researchin MusicEducation*, 44(1), 26-33.

Extended Summary

1.Purpose

This study was conducted to determine the views of music teachers on full time inclusion applications.

2.Method

The study was planned based on review model and the present situation of the practices tried to be determined in inclusion schools. Population of the study was music teachers working for Turkish Ministry of National Education at secondary schools while the samples were composed of 42 secondary school music teachers working in the city centre of Erzurum (in the neighbourhoods of Aziziye, Palandöken and Yakutiye) and having students participating full time inclusion application in their classrooms. The schools where inclusion practices are carried were determined through the official letters sent to and received from local national educational administration.

Then, the questionnaire developed by Kargın et al. (2003) at Department of Special Education at Ankara University Education Science Faculty (covering three different forms for principal, teacher and parents) was applied to music teachers (teacher form annex 1) for the determination of regulations and difficulties faced in classroom media. The answer of the teachers given to questionnaire were analysed using percentage and frequency distribution.

3.Results

The first four questions in the questionnaire applied are related to physical regulations at school and in classrooms. According to the results, it is possible to state that physical regulations for inclusion at school are not sufficient at schools (61.9%) and in the classrooms (61.9%). Majority (73.8%) of music teachers reported that they didn't get any education or training on inclusion. More than half (61.9%) of music teachers stated that they didn't get any information about the disabled students before they were placed in the classrooms. Great majority (88.9%) of them again stated that they don't have sufficient information about how to include the disabled students. Nearly all the teachers (90.4%) stated that they didn't demand any training for the subject of inclusion. More than half (57.1%) of the teachers replied positively to the question related to whether other students in the classroom were made aware of the disabled students before they came in the classroom. More than half of music teachers again (64.2%) think that the disabled students cannot do what is needed in the classroom and the teachers themselves are not able to get help (support) for the disabled students to be included in their classrooms. Music teachers stated that more than half (61.9%) of their disabled students get support. Majority (64.2%) of music teachers stated that they prepared individualised education program (IEP) for their disabled students. Music teachers reported that they faced difficulties in the rate of 52.3% while preparing (IEP). They stated in the rate of 64.2% that they couldn't achieve IEP in convenience with its aim. They also think in the rate of 59.5% that they cannot apply present curricula for their disabled students. They also stated in the rate of 57.1 that they can cooperate with the families of the disabled students (%57.1).

4.Discussion

Results of the study showed that physical regulations in schools and classes for inclusion are not sufficient. However, it is accepted that good physical conditions or possibilities at schools and in classrooms are among the most important factors affecting the success level of inclusion (Kircaali,

Iftar, 1998). This basic element plays important roles in the achievement of inclusion practices. It is a requirement for the disabled students to feel themselves comfortable in either school building (location of the classroom, stairs, toilets, canteen etc.) or classrooms (their seats, the number of students in the classroom and materials etc.) that basic designs, regulations and conditions should be completed. Another issue affecting the success it whether music teachers have got a good education on inclusion. It was found from the results of the study that majority of the music teachers in the study didn't get efficient education on inclusion. Those stating that they got education on inclusion participated in short term training programs on special education and lectures at BSc level education. Common view determined as the result of literature review (Mitchell and Darrow) in the study is that music teachers are given educative responsibilities for the disabled students even though they had no sufficient information and preparation. The result of the literature review shows the same situation in also the present study. Manyfield emphasized that the courses and trainings music teachers get on special education during their BSc education and occupational practices are useful for their attitudes towards students in the classrooms where inclusion students are also in. Another question of the study is related to the views of music teachers about IEP. IEP is the document prepared for the individuals with special needs to develop or get the benefits, at the highest level, of the program applied to them in the discipline fields (self – care, academic skills, social skills, communication etc.), the most suitable education media to meet their educational needs (school, special education school, special classroom, occupational education centre, etc.) and support services (source, room, intra-classroom help, language and speaking therapy, physical rehabilitation etc.) (Vuran, 2005). A great majority of music teachers stated that they prepared IEP for their students. However, it was seen from the answers that their IEPs were prepared by more often guide teachers. Music teachers stated also that they faced difficulties/problems while preparing IEP, which generally resulted from the fact that they don't have sufficient information about the needs of inclusion students to a larger extent aspect and they cannot find suitable sample IEP for music class. Similar results were also obtained in a study carried out in the south part of the USA titled a study on the present inclusion practices. Totally three variables were taken into consideration in the study on the evaluation of present inclusion policies of music teachers. As the result of the study it was shown that (variable of education practices) only 1% of the participants prepared IEP (Atterbury, 1986). Targets of IEP should be prepared in more details and carefully and students should be followed and evaluated for their development in the process. It is also important that while doing all these the disabled students shouldn't be harmed psychologically (Gilbert et al. 1981).

5. Conclusion

As the concepts of equivalence, freedom and justice spread out among society, students and parents with special needs prefer taking place in complementary and participatory environments rather than being excluded and getting education at different schools. Easiness to construct warm social environs and inclusion power of music should be seen to be the most important material to be applied in education process of the disabled students. Gfeller (1989) reported that individual education program committee in the USA accept very often music classes to be the most apparent way of inclusion for the disabled students. According to the committee, music classes are defined to be a very good social experience medium for the disabled students (s.28). Therefore, quality and quantity of the studies on the importance of music in the education processes of the disabled students should be increased and the education programs should be redesigned based on the feedbacks. It may be useful for music teachers in Turkey to attend training programs and short term courses on special education periodically and they can provide medium for the inclusive students in classes to get more efficient education. Such attempts to be achieved may put forward the problems to be faced in inclusion applications. In this way, both education programs prepared can be improved and the deficiencies faced in practice can greatly be removed.